

**ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL
BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)**
**INTERNATIONAL HUMANITES AND SOCIAL
SCIENCE REVIEW (IHSSR)**

Volume: 4 Issue: 2 Year: 2020

İHRACAT KREDİ SİGORTASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ali GÜREL*, Ahu COŞKUN ÖZER, Hayrünisa GÜREL*****

MAKALE BİLGİSİ

ÖZ

Makale Tarihiçesi:
Başvuru: 01.10.2020

Revizyon : 02.10.2020

Kabul : 05.10.2020

Orcid Numarası: 0000-0001-
7555-935X, 0000-0002-5579-
291X, 0000-0001-5973-6774

Anahtar Kelimeler: İhracat
Kredi Sigortası, Dış Ticaret
Finansmanı, Dış Ticarete Risk,
Sevkiyat Öncesi Sigorta

Dış ticarete tüm dünyada 2008 finansal krizi sonrası önem kazanan ve yaygın olarak uygulanan kredi sigortaları ülkemizde de ödeme yöntemlerinden biri olarak önem kazanmaya başlamıştır. Mal ve hizmet üreten ve ihracatla uğraşan firmaların satışları sevkiyat öncesi ve sevkiyat sonrası yaptırılan ihracat kredi sigortası ile teminat altına alınmaktadır. İhracat kredi sigortası kapsamında akreditifli, vesaik mukabili, mal mukabili ve kabul kredili yapılan ihracat işlemlerine ihracat kredi sigortası yapılmaktadır. Bu sayede firmaların ihracattan doğan alacaklarını alıcı firmanın ödeyememesi durumunda risk sigorta yapan şirket tarafından üstlenilmiş olmaktadır.

Bu çalışmada dış ticaretin finansmanının ortaya çıkabilecek riskleri azaltmak amacıyla geliştirilen ihracat kredi sigortasının ülkemizdeki uygulamaları incelenmiş ve ihracat kredi sigortası uygulamasının firmalara etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ihracat kredi sigortasına yönelik olumlu görüşler olumsuz görüşlerden daha güçlüdür. Analiz sonuçlarına göre ise orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası yaptıranların kısa vadeli ihracat kredi sigortasına kıyasla, sevkiyat öncesi sigorta yaptıranların sevkiyat sonrası sigorta yaptıranlara kıyasla ihracat kredi sigortası hakkındaki olumlu görüşleri daha yüksek düzeydedir, gruplar arasında anlamlı fark vardır. Orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortasının kısa vadeli ihracat kredi sigortasına kıyasla firmalara olumlu etkisi daha fazladır.

A RESEARCH ON EXPORT CREDIT INSURANCE

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:
Received: 01.10.2020

Revised : 02.10.2020

Accepted : 5.10.2020

Orcid Number: 0000-0001-
7555-935X, 0000-0002-5579-
291X, 0000-0001-5973-6774

Keywords: Export Credit
Insurance, Financing O
f Foreign Trade, Risk In Foreign
Trade, Insurance Before
Shipment

Credit insurances, which gained importance in foreign trade after the financial crisis of 2008 and were widely applied all over the world, started to gain importance as one of the payment methods in Turkey. International sales of companies that produce goods and services are secured with export credit insurance before and after shipment. Export credit insurance is provided to secure the export and the sale of companies that produce goods and services. Export credit insurance is provided for export transactions with letter of credit, cash against documents, cash against goods and with acceptance credit, within the scope of export credit insurance. In this way, if the buyer company fails to pay, the risk of the companies' receivables is undertaken by the insurance company.

In this study, the applications of export credit insurance developed in order to reduce the risks that may arise in the financing of foreign trade in our country are examined and the effect of export credit insurance on companies is tried to be determined. According to the results of the research, there are more positive opinions about export credit insurance than negative opinions. According to the analysis results,

* Dr. Öğretim Üyesi, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, aligurel@nku.edu.tr

** Dr. Öğretim Üyesi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, ahu.coskun@marmara.edu.tr

*** Öğretim Görevlisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, hgurel@marmara.edu.tr

Research Article/ Araştırma Makalesi

Cite As/ Alıntı: GÜREL A., COŞKUN ÖZER A., GÜREL H. (2020), " İhracat Kredi Sigortası Üzerine Bir Araştırma ", Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi , 4 (2).

when the medium and long-term export credit insurance compared to short-term export credit insurance, firms who used the long-term export credit insurance have higher positive opinions than the firms who used the short-term export credit insurance. Also, firms who have insurance before shipment have higher positive opinions than the firms used export credit insurance after shipment, there is a significant difference between the groups. Medium and long-term export credit insurance has a more positive effect on companies than the short-term export credit insurance.

GİRİŞ

Dış ticarete tüm dünyada 2008 finansal krizi sonrası önem kazanan ve yaygın olarak uygulanan kredi sigortaları ülkemizde de ödeme yöntemlerinden biri olarak önem kazanmaya başlamıştır. Mal ve hizmet üreten ve ihracatla uğraşan firmaların satışlarının teminat altına alınması amacıyla ihracat kredi sigortası yapılmaktadır. İhracat kredi sigortası kapsamında akreditifli, vesaik mukabili, mal mukabili ve kabul kredili yapılan ihracat işlemlerine ihracat kredi sigortası yapılmaktadır. Bu sayede firmaların ihracattan doğan alacaklarındaki riski alıcı firmanın ödeyememesi durumunda risk sigorta yapan şirket tarafından üstlenilmiş olmaktadır.

Dünyada ihracat kredi sigortasının ihracatı teşvik etmede etkili bir araç olup olmadığı konusunda araştırmalar yapılmaktadır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde ihracat kredi sigortasının alıcının ödeyememe riskini ortadan kaldırma noktasında etkili bir araç olduğu belirtilmektedir. İhracat kredi sigortalarının ülkelerin dış ticaretine etkisini değerlendirdiğimizde ise yapılan araştırmalar ülkelerin ihracatına olumlu etkisi olduğunu göstermektedir.

Ülkemizde ise hem orta ve uzun vadeli hem de kısa vadeli ihracat kredi sigortası Eximbank tarafından yapılmaktadır. Ülkemizdeki ihracat kredi sigortasına yönelik görüşlerin araştırıldığı bu anket araştırmasında olumlu ve olumsuz görüşler değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ülkemizde de ihracat kredi sigortasının firmalara olumlu etki ettiğine yönelik görüşler olumsuz görüşlere kıyasla daha fazladır. İhracat kredi sigortası yaptıran katılımcılar ihracat kredi sigortasının dış ticaretine, ihracatlarına olumlu etki ettiğini belirtmiştir. İhracat kredi sigortası yaptırmayanlar ise bu alanda yeterli bilgilendirmelerin yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Ülkemiz genelinde dış ticaretin finansmanında oluşacak riskleri ortadan kaldırmak amacıyla uygulanan ihracat kredi sigortasının olumlu etkileri gözönünde bulundurulduğunda bu uygulamanın dış ticarete yaygınlaştırılması gereklidir ve bunun içinse gerekli bilgilendirmelerin yapılması önem taşımaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Dış ticarete ihracatçı firmaların da kontrol edemediği alıcı firmanın gerek politik gerekse ticari unsurlardan kaynaklanan iflası ve borcunu ödeyememesi gibi çeşitli riskler bulunmaktadır. Ticari riskler malların kredili satışlarından doğan alıcı ve satıcının kontrolündeki risklerdir. Politik riskler ise alıcı ve satıcının kontrolünde olmayan siyasi olaylar ve doğa afetlerinden doğan risklerdir (Pamukçu, 2002; s.88). Gerek dış ticarete ihracatın teşviki açısından gerekse bu risklerin telafisine yönelik dünyada ve ülkemizde devlet ve özel sektör tarafından çeşitli araçlar kullanılmaktadır. İhracat kredi sigortası da bu araçlardan birisidir. Uluslararası ticarete 2008 krizinden sonra giderek önem kazanan ihracat kredi sigortasının diğer ödeme yöntemlerine kıyasla etkileri araştırmalarla belirlenmeye çalışılmaktadır.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde ihracat kredi sigortasının alıcının ödeyememe riskini ortadan kaldırma noktasında etkili bir araç olduğu belirtilmektedir. Funatsu'ya göre (1986) ihracat kredi sigortası yuridiki firmayı yurtdışı piyasalarda politik ve yükümlülüğünü yerine getirememeye riskine karşı korumak için etkili bir araç. İhracat kredi sigortalarının ülkelerin dış ticaretine etkisini değerlendirdiğimizde ise yapılan araştırmalar ülkelerin ihracatına olumlu etkisi olduğunu göstermektedir. Wilkinson, Keillor ve d'Amico (2005) yaptıkları çalışmada Amerika'da ihracatı teşvik harcamalarının ihracat ile güçlü bir ilişkisi olduğunu belirtmektedir. Egger ve Url (2006) ise Avusturya'da ihracat kredi sigortalarının ihracatı pozitif yönde etkilediğini belirtmektedir ((as cited in Köksal, Genç, 2018) Ayrıca Lorie (2019) devlet destekli ticaret sigortasını literatür taramaları ile değerlendirmiştir ve literatürde şu ana kadar elde edilen sonuçlara dayanarak devlet kredi sigortasının uluslararası ticaret için yararları vurgulamaktadır. Blackmon (2016) ise kısa vadeli ihracat kredisi

sigortasının uluslararası ticaretin “tekerleklerini yağlamak” için önemli bir bileşen olduğunu belirtmekte ve sigorta eksikliği nedeniyle 2008 finansal krizi döneminde OECD ülkelerinde ihracat düşüşüyle sonuçlandığını belirtmektedir.

İhracat kredi sigortası, alıcının ödeyememe riskini ortadan kaldırmada etkili bir araçtır. Ülkelerin ihracatına olumlu etkisi olduğu belirtilmektedir ancak ihracat kredi sigortasının ülkelerde uygulanmasında sorunlar yaşanmaktadır. Birçok ülkede bu sigorta devlet ihracat bankaları ve devlet destekli ihracat kredi ajansları tarafından sağlanmaktadır. Özel şirketlerin çok fazla girmediği bu alanda özel sektöründe bankalarla ortak çalışmalar yapmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu sigorta türünü uygulamada ve işlemlerde karmaşıklıklar yaşanabilmektedir. Dietrich (1935)’e göre özel şirketler bu sigorta türünü sunmakta çok yavaş davranmakta ve başarılı olması durumunda banka ve sigorta şirketlerinin işbirliği değildir ve yönetimi siyasi zorunluluk olmaksızın uzmanların elinde olmalıdır. Morel (2011) ise özellikle 2008-2009 krizinden çıkan ders olarak sigorta endüstrisinin uluslararası ticareti gelecekte de destekleyebilecek donanımlı bir endüstri olduğunu belirtmektedir. Stephens ve Smallridge (2002) ise ihracat kredi sigortası uygulamalarında işlemlerin karmaşıklığına dikkat çekerek büyük işletmeler için sigorta dökümanları karmaşık ve uzun olsa da sorun olmamakta ancak küçük ihracatçılar için kavramlar basitleştirilerek açık ve kolay anlaşılır hale getirilmelidir.

Türkiye’de İhracat Kredi Sigortası

Sevkiyat öncesi ve sevkiyat sonrası yapılan ihracat kredi sigortası ile firmaların ihracatları politik ve ticari risklere karşı teminat altına alınmaktadır. Ticari riskler olarak alıcı firmanın iflası, aldığı malın bedelini ödeyememesi, ihracatçı firma nedeniyle olmadığı sürece alıcı firmanın gönderilen malları kabul edememesi, alıcı firma hakkında konkordata kararı verilmesi, malların gümrükte imha edilmesi gibi benzeri hallerden doğan riskler tanımlanmıştır. Sigorta kapsamında politik riskler olarak ise yaşanan iç savaş, savaş gibi politik nedenlerle ithalat izninin kaldırılması veya sevk edilen mallara el konulması gibi alıcı ve sigortalının iradeleri dışında yaşananlar olarak tanımlanmıştır(Türk Eximbank,2015,s.2)

Ülkemizde kısa vadeli ihracat kredi sigortası ile orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası Türk Eximbank tarafından uygulanmaktadır. Kısa vadeli ihracat kredi sigortası ile ihracatçı firmanın sevkiyatı 360 güne kadar süren kısa vadeli satışları sigortalıdır. Bu sigortada sigortalanan ihracat bedeli için limitler belirlenmiştir ve kapsam dahilinde bulunan ülkelere yapılan ihracatlar sigortalıdır(Türk Eximbank,2015,s.1). Orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortasında ise beş yıla kadar vadeli ödenecek yarı sermaye ve sermaye malları ihracatından doğan alacaklar sigorta kapsamındadır. Sermaye ve yarı sermaye mallarının yerli katkı oranı enaz yüzde 60 olmalıdır. Sigortalanacak iki yıldah daha uzun vadeli ihracatlarda bedelin enaz yüzde 15’inin malın teslimine kadar ihracatçıya ödenmiş olması gerekmektedir(Sakarya, Uçak, 2007, s.105).

İhracat Kredi Sigortası Uygulaması Ve Maliyeti

Eximbank üzerinden yapılan ihracat kredi sigortasında poliçe başlangıcı ile birlikte ihrac edilen tüm sevkiyatlar e-şubeden on gün içerisinde bildirilmektedir.Böylece ihracatçının tanımlanmış limitler dahilinde ihracatı sigortalıdır olur. Eğer ihracatçı firma fatura vadesi dolmasında rağmen alacaklarını tahsil edemezse 60 gün içinde durumu bankaya bildirerek tazminat işlemlerini başlatabilir(Eximbank, 2019,s.17).

İhracat kredi sigortasında firmaların yasal statüsüne göre değişen poliçe tanzim ücreti ödenmektedir. Bu ücret bir defaya mahsus olarak ödenir ve 2019 yılında bu ücretler şirketlerin yasal statüsüne göre 500 TL ile 2000 TL arasında değişmektedir. 2019 yılında gerçek kişi, adi ortaklıklar, kolektif ve komandit şirketler için 500 TL, anonim şirket ve limited şirketler için 750 tl, sektörel dış ticaret şirketleri ve dış ticaret sermaye şirketleri içinse 2000 TL olmuştur. Ayrıca alıcı firmaya ilişkin yapılacak analizler için de yılda bir kez 140 TL ödenmektedir(Eximbank,2019,s.10).

Sigorta primi ise, ihracat yapılacak ülkenin risk durumu, alıcının kamu yada özel şirket olması, ihracat bedelinin vadesi ve ödenme şekli gibi unsurlar dikkate alınarak sigortalanan sevkiyat tutarı üzerinden belirlenmektedir. Risklilik ülkeye, ödeme şekline ve diğer unsurlara bağlı olarak arttıkça prim oranları da artış göstermektedir. Eximbank verilerine göre, ülke bazında prim oranları sevk öncesi dönem için binde 0.4 ile binde 8.7 arasında, sevk sonrası dönem içinse prim oranları vadeli işlemlerde (aylık, altı aylık ve yıllık olmak üzere) binde 0.5 ile binde 40 arasında değişmektedir. Bu uygulamada birçok ülke için özel şart bulunmazken bazı ülkeler için özel şartlar bulunmaktadır. Örneğin Afganistan, Angola, Bangladeş, Batı sahra, Burkina Faso, Cibuti’ye yapılacak 500 bin dolara kadar olan ihracatlarda özel şart aranmazken bu değeri aşması durumunda özel şartlar aranmaktadır(Eximbank, 2019,s.11).

İhracat kredi sigortası kapsamında ödeme şekli akreditifli, kabul kredili, vesaik muababili, mal mukabili olan işlemler sigortalanmaktadır. İhracat kredi sigortası, belirlenmiş 238 ülkeye yapılacak ihracatları kapsamaktadır. Ermenistan, Güney Kıbrıs ve Kuzey Kore kapsam dışı ülkelerdir. Sigorta kapsamına alınmış brüt fatura tutarının %90'ı tazmin edilmektedir, zarar tazmin oranı %90'dır(Eximbank,2020).

Yöntem

Türkiye'de ihracat kredi sigortası uygulamalarını değerlendirmek amacıyla 24 sorudan oluşan bir anket formu hazırlanmıştır. Kolayda örnekleme yöntemi kullanılan anket araştırması kapsamında yüzde 42,9'i ihracat kredi sigortası yaptırmış toplam 28 farklı firmadan yöneticiye anket uygulanmıştır. Anket uygulanan firmaların yüzde 78.5'i büyük ve orta ölçekli firmalardan oluşmaktadır. Araştırmada nominal ve ordinal veriler frekans analiziyle, ölçüm verileri ise ortalama ve standart sapma değerleri ile tanımlanmıştır. Fark analizlerinde Mann Whitney U ve Z skoru testi kullanılmıştır. Tüm analizler SPSS 17.0 for Windows programında, %95 güven aralığında gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılanların şirket çalışan sayısı ve ihracat kredi sigortası yapma durumuna göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Şirket Çalışan Sayısı Ve İhracat Kredi Sigortası Yapma Durumuna Göre Dağılımları

	Kişi sayısı (n)	Yüzde (%)
Çalışan sayısı		
1-9	3	10.7
10-49	3	10.7
50-249	13	46.4
250 ve üzeri	9	32.1
İhracat kredi sigortası yapma durumu		
Evet	12	42.9
Hayır	16	57.1

Araştırmaya katılan yöneticilerin %10.7'si 1-9 arası çalışanı olan şirkette, %10.7'si 10-49 arası çalışanı olan şirkette, %46.4'ü 50-249 çalışanı olan şirkette, 32.1'i 250 ve üzeri çalışanı olan şirkette görev yapmaktadır. Şirketlerin %42.9'u ihracat kredi sigortası yaptırmış olup, %57.1'i ise yaptırmamıştır. İhracat kredi sigortası yaptıran firmaların 7 tanesi kısa vadeli ihracat kredi sigortası 5 tanesi ise orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası yaptırdığını belirtmiştir. İhracat kredi sigortası yaptıran katılımcıların şirketlerinin kullandıkları ödeme yöntemi ve ihracat kredi sigortası özelliklerine yönelik dağılımı Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. İhracat Kredi Sigortası Yaptıran Katılımcıların İhracatta Kullandıkları Ödeme Yöntemi Ve İhracat Kredi Sigortası Türüne Göre Dağılımı

	Kişi sayısı (n)	Yüzde (%)
Ödeme yöntemi		
Mal mukabili	10	83.3
Vesaik mukabili	2	16.7
Kullanılan ihracat kredi sigortası vadesi		

Kısa vadeli ihracat kredi sigortası	7	58.3
Orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası	5	41.7
<i>Kullanılan ihracat kredi sigortası çeşidi</i>		
Sevkiyat öncesi sigorta	6	50.0
Sevkiyat sonrası sigorta	6	50.0
<i>Sigortalı alacak alamama durumu</i>		
Evet	2	16.7
Hayır	10	83.3

İhracat kredi sigortası yaptıranların ihracatta %83.3'ü mal mukabili, %16.7'si vesaik mukabili ödeme şeklini kullanmıştır. İhracat kredi sigortası yaptıranların %58.3'ü kısa vadeli, %41.7'si orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası yaptırmıştır. Yaptırılan ihracat kredi sigortalılarının yarısı sevkiyat öncesi, yarısı sevkiyat sonrası sigortadır. Sigortalı alacağını alamadığını ifade edenlerin oranı %16.7'dir.

Katılımcılar ankette yer alan olumlu etkileri değerlendirme kapsamında 'ihracat kredi sigortasını diğer ödeme şekillerine kıyasla daha güçlü garanti sunmaktadır', 'İhracat kredi sigortası ihracatçının yurtdışında rekabet edebilirliğini artırmaktadır', 'İhracat kredi sigortası ihracatta artış sağlar', 'İhracat kredi sigortası dış ticarete artış sağlar' gibi toplam 12 maddeyi likert ölçeğine göre yanıtlamıştır.

Katılımcıların yüzde 64'ü ihracat kredi sigortasının diğer ödeme şekillerine kıyasla daha güçlü garanti sunduğunu, yüzde 92'si ihracat kredi sigortasının ihracatçının yurtdışında rekabet edebilirliğini artırdığını, yüzde 71'i ihracat kredi sigortasının dış ticarete artış sağladığını, yüzde 57'si ihracat kredi sigortasının ihracatta artış sağladığını belirtmiştir. İhracat kredi sigortasının 'ihracatta artış sağladığına katılmayanların oranı' yüzde 42,7'dir.

Ayrıca katılımcılar, anket kapsamında olumsuz etkileri ölçmek için 'İhracat kredi sigortası firmalara ilave maliyet oluşturmaktadır', 'İhracat kredi sigortası çok fazla bürokratik işlem içermekte olduğu için zaman kaybına neden olmaktadır', 'İhracat kredi sigortası prim oranları uluslararası alanda fiyatta rekabet gücünü azaltmaktadır' gibi 7 maddeyi değerlendirmiştir.

İhracat kredi sigortası ile ilgili olumsuz görüşler değerlendirildiğinde ise katılımcıların yüzde 63'ü firmalara ek maliyet oluşturduğunu düşünmektedir. Katılımcıların yüzde 71'i ise çok fazla bürokratik işlem içermediğini belirtmiştir. Yalnızca yüzde 28'i ihracat kredi sigortası prim oranlarının rekabet gücünü azalttığını belirtmiştir. Anket sonuçları değerlendirildiğinde ihracat kredi sigortasına yönelik olumlu görüşler olumsuz görüşlerden daha fazladır.

Anket kapsamında yalnızca ihracat kredi sigortası yaptıran değil tüm firmaların genel görüşleri değerlendirilmiştir. Genel görüşlere göre ise katılımcıların yüzde 64'ü ihracat kredi sigortası yaptrabilmek için gereken koşulların azaltılması gerektiğini, yüzde 82'si ihracat kredi sigortası ile ilgili daha iyi bilgilendirme yapılması gerektiğini, yüzde 70'i zarar tazmin oranının artırılması gerektiğini belirtmiştir.

İhracat kredi sigortasının olumlu etkilerine yönelik görüşlerde ortalama puan ile olumsuz etkilerine yönelik görüşlerde ortalama puan mal mukabili ödeme yöntemini tercih edenlerde, orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası ile sevkiyat öncesi sigorta yaptıranlarda diğerlerine kıyasla daha yüksek çıkmıştır. Orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası yaptıranlar, sevkiyat öncesi sigorta yaptıranlar ve mal mukabili ödeme yöntemini tercih edenler 'ihracat kredi sigortasını diğer ödeme şekillerine kıyasla daha güçlü garanti sunmaktadır', 'İhracat kredi sigortası ihracatçının yurtdışında rekabet edebilirliğini artırmaktadır', 'İhracat kredi sigortası ihracatta artış sağlar', 'İhracat kredi sigortası dış ticarete artış sağlar' gibi olumlu etkileri ölçen 12 maddede diğer gruplara kıyasla daha yüksek düzeyde memnuniyete sahiptir. Ayrıca orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası yaptıranlar, sevkiyat öncesi sigorta yaptıranlar ve mal mukabili ödeme yöntemini tercih edenler ihracat kredi sigortasının olumsuz etkilerini ölçmek için sorulan 'İhracat kredi sigortası firmalara ilave maliyet oluşturmaktadır', 'İhracat kredi sigortası çok fazla bürokratik işlem içermekte olduğu için zaman kaybına neden olmaktadır', 'İhracat kredi sigortası prim oranları uluslararası alanda fiyatta rekabet gücünü azaltmaktadır' gibi 7 maddede diğerlerine kıyasla daha yüksek düzeyde ortalama puana sahiptir. Katılımcılar ihracat kredi

sigortasının firmalarına olumlu etkisini belirtmişlerdir ancak ilave maliyet oluşturması, prim oranları, bükratik işlemleri gibi konularda da olumsuz etkilerini ifade etmişlerdir. Olumlu etkilerine yönelik görüş puanlarının ödeme yöntemine ve sigorta özelliklerine göre dağılımı ve fark analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Olumlu Görüş Puanlarının Ödeme Yöntemine Ve Sigorta Özelliklerine Göre Dağılımı Ve Fark Analizi Sonuçları

	Ortalama	SS	Z	p
<i>Ödeme yöntemi</i>				
Mal mukabili	49.80	5.01	-2.164	0.030
Vesaik mukabili	37.50	3.53		
<i>Kullanılan ihracat kredi sigortası vadesi</i>				
Kısa vadeli ihracat kredi sigortası	43.57	4.61	-2.862	0.003
Orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası	53.60	4.16		
<i>Kullanılan ihracat kredi sigortası çeşidi</i>				
Sevkiyat öncesi sigorta	52.50	4.59	-2.741	0.006
Sevkiyat sonrası sigorta	43.00	4.77		
<i>Sigortalı olacak alamama durumu</i>				
Evet	57.50	2.12	-2.164	0.031
Hayır	45.80	5.35		

İhracat kredi sigortasını olumlu görme puanı mal mukabili ödeme yapanlarda, orta ve uzun vadeli sigorta yapanlarda, sevkiyat öncesi sigorta yaptıranlarda, sigorta alacağını alamayanlarda daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre tüm farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Olumsuz görüş puanlarının ödeme yöntemine ve sigorta özelliklerine göre dağılımı ve fark analizi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Olumsuz Görüş Puanlarının Ödeme Yöntemine Ve Sigorta Özelliklerine Göre Dağılımı Ve Fark Analizi Sonuçları

	Ortalama	SS	Z	p
<i>Ödeme yöntemi</i>				
Mal mukabili	25.00	4.71	-2.152	0.030
Vesaik mukabili	15.00	1.41		
<i>Kullanılan ihracat kredi sigortası vadesi</i>				
Kısa vadeli ihracat kredi sigortası	19.43	3.41	-2.847	0.003
Orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası	28.80	3.27		
<i>Kullanılan ihracat kredi sigortası çeşidi</i>				
Sevkiyat öncesi sigorta	27.83	3.76	-2.807	0.005
Sevkiyat sonrası sigorta	18.83	3.31		
<i>Sigortalı olacak alamama durumu</i>				
Evet	31.50	2.12	-2.152	0.031
Hayır	21.70	4.76		

Belirli konularda ihracat kredi sigortasının firmaları olumsuz etkilediğine yönelik puan ödeme yöntemi olarak mal mukabili seçenlerde, orta ve uzun vadeli sigorta yaptıranlarda, sevkiyat öncesi sigorta yaptıranlarda ve sigortalanmış alacaklarını alamayanlarda daha yüksektir ve gruplar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$).

İhracat kredi sigortası kullanımını etkileyen unsurlara yönelik görüşlerin dağılımı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. İhracat Kredi Sigortası Kullanımını Etkileyen Unsurlara Yönelik Görüşlerin Dağılımı

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Fikrim Yok		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
	1. İhracat kredi sigortası yaptırabilmek için gerekli standartlar azaltılmalıdır	7	25.0	13	46.4	5	17.9	2	7.1	1
2. Kullanılacak ihracat kredi sigortası için gerekli olan zorunlu koşullar düşürülmelidir	8	28.6	10	35.7	5	17.9	3	10.7	2	7.1
3. İhracat kredi sigortası ile ilgili daha iyi bilgilendirme olmalıdır	18	64.3	5	17.9	3	10.7	1	3.6	1	3.6
4. İhracat kredi sigortası prim ücretleri azaltılmalıdır	12	42.9	9	32.1	6	21.4	1	3.6		
5. İhracat kredi sigortası prim oranları düşürülmelidir	11	39.3	9	32.1	6	21.4	1	3.6	1	3.6
6. İhracat kredi sigortasında zarar tazmin oranı artırılmalıdır	12	42.9	8	28.6	6	21.4	2	7.1		
7. İhracat kredi sigortasında zararın tümü sigorta şirketi tarafından karşılanmalıdır	8	28.6	10	35.7	7	25.0	3	10.7		

Tablo 5'teki verilere göre ihracat kredi sigortasıyla ilgili en fazla öne çıkan değişken bilgilendirmeye ilişkin olan 'İhracat kredi sigortası ile ilgili daha iyi bilgilendirme olmalıdır' maddesidir, katılımcıların yüzde 82'si ihracat kredi sigortası ile ilgili daha iyi bilgilendirme yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bunu 'İhracat kredi sigortasında zarar tazmin oranı artırılmalıdır' maddesi izlemektedir. 'Gerekli olan zorunlu koşullar düşürülmelidir' maddesi ise en az etkisi olan maddedir.

Sonuç Tartışma ve Öneriler

İhracatta alıcı firmanın borcunu ödeyememe riskine karşı bir araç olarak geliştirilen ihracat kredi sigortası tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önem kazanmaya başlamıştır. Uluslararası ticarete giderek önem kazanan ihracat kredi sigortasının diğer ödeme yöntemlerine kıyasla etkileri araştırmalarla belirlenmeye çalışılmaktadır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde ihracat kredi sigortasının alıcının ödeyememe riskini ortadan kaldırma noktasında etkili bir araç olduğu belirtilmektedir.

Bu çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde ise ihracat kredi sigortasının firmaların dış ticaretine, ihracatına olumlu etki yaptığı görülmektedir. Anket araştırma sonuçlarına göre ihracat kredi sigortasına yönelik olumlu görüşler olumsuz görüşlerden daha çoktur. Analiz sonuçlarına göre ise orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası yaptıranların kısa vadeli ihracat kredi sigortasına kıyasla, sevkiyat öncesi sigorta yaptıranların sevkiyat sonrası sigorta yaptıranlara kıyasla ihracat kredi sigortası hakkındaki olumlu görüşleri daha yüksek düzeydedir. Orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortasının kısa vadeli ihracat kredi sigortasına kıyasla firmalara olumlu etkisi daha fazladır.

Yalnızca ihracat kredi sigortası yaptıranlar değil yaptırmayan firmaların da görüşleri değerlendirildiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğu ihracat kredi sigortası ile ilgili bilgi eksikliği nedeniyle daha iyi bilgilendirme olması gerektiğini belirtmiştir. Genel görüşlere göre ise katılımcıların yüzde 64'ü ihracat kredi sigortası yaptırabilmek için gereken koşulların azaltılması gerektiğini, yüzde 82'si ihracat kredi sigortası ile ilgili daha iyi bilgilendirme yapılması gerektiğini, yüzde 70'i zarar tazmin oranının artırılması gerektiğini belirtmiştir.

Ülkemiz genelinde dış ticaretin finansmanında oluşacak riskleri ortadan kaldırmak amacıyla uygulanan ihracat kredi sigortasının olumlu etkileri gözönünde bulundurulduğunda bu uygulamanın dış ticarete yaygınlaştırılması gereklidir ve bunun içinse gerekli bilgilendirmelerin yapılması önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Acınan, H. (1997). İhracat Kredi Sigortası Ders Notları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dış Ticaret Programı, İstanbul, 23.
- Köksal, C. ve Genç E. G. (2018). İhracat Kredi Sigortalarının İhracat Değeri Üzerindeki Etkisi: Gelişmiş Ülkeler Üzerine bir Panel Veri Analizi, Maliye ve Finans yazıları 2019, s.168, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/708860> 25.09.2020
- Egger, P. ve Url, T. (2006). Public Export Credit Guarantees and Foreign Trade Structure. *The World Economy* 29(4), 399-418.
- Ethel, B. Dietrich (1935). British Export Credit Insurance, *The American Economic Review*, Vol. 25, No. 2 (Jun., 1935), 236-249, <https://www.jstor.org/stable/pdf/1802429.pdf?refreqid=excelsior%3Aad33776f655294c096145e7edeec348f>, 25.09.2020
- Fabrice, M. (2001). Credit Insurance in Support of International Trade, *Trade Finance During the Trade Collapse* Edited by J. P. Chauffour, M. Malouche, World Bank Publication 2001, 337-355.
- Funatsu, H. (1986). Export Credit Insurance, *Journal of Risk and Insurance* erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/252970.pdf> s.679, 25.09.2020
- Lorié, J. (2019). Public credit insurance benefits international trade-but how much?, *Journal of Risk Management in Financial Institutions*, Volume 12, Issue 3, Summer 2019, 232-240.
- Stephens, M. ve Smallridge, D. (2002). A Study on the Activities of IFI's in the Area Of Export Credit Insurance and Export Finance, *Inter-American Development Bank, Occasional Paper 6*, https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=PbnWiA3W2qWC&oi=fnd&pg=PA3&dq=export+credit+insurance&ots=SCsNJwUMMf&sig=NMadLENNeWDVPzXYYSq1bQ69ZTU&redir_esc=y#v=onepage&q=export%20credit%20insurance&f=false 26.09.2020
- Blackmon, P. (2016). OECD Export Credit Agencies: Supplementing Short-Term Export Credit Insurance during the 2008 Financial Crisis, *The International Trade Journal*, 30:4, 295-318, DOI: 10.1080/08853908.2016.1199983
- Pamukçu, E. B. (2002) İhracat Kredi Sigortasının Türkiye Açısından Değerlendirmesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü), s.88.
- Sakarya, Ş. ve Uçak, S. (2007). Türkiye'de İhracat Kredi Sigortası Uygulaması; ABD Ve Güney Kore İle Karşılaştırması, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:11, Bahar 2007(2) <https://ticaret.edu.tr/uploads/Kutuphane/dergi/s11/M00162.pdf> 26.09.2020

Türk Eximbank (2015). Kısa Vadeli İhracat Kredi Sigortası Programı Uygulama Esasları, <https://www.eximbank.gov.tr/content/files/b74479f9-3c12-40f4-a639-12d71a1faa46/kisa-ue-sevksonrasi> 27.09.2020

Türk Eximbank (2019) <https://www.eximbank.gov.tr/content/files/815be826-dfcd-40d6-95db-5d099e86f048/ihracatci-firmalara-bilgiler> 27.09.2020

Türk Eximbank (2020) Kısa Vadeli Alacak Sigortası, <https://eximbank.gov.tr/tr/urun-ve-hizmetlerimiz/alacak-sigortasi/kisa-vadeli-alacak-sigortasi> 27.09.2020

Wilkinson, T.J., Keillor, B.D.ve d'Amico, M.(2005). The Relationship Between Export Promotion Spending and State Exports in the US, *Journal of Global Marketing*, 95-114.